

Beschrijving Erfgoedrasen Erwt

Erwten kan men onderscheiden naar oogsttijdstip in onrijp geogoste en rijp geogoste. De onrijp geogoste erwten zijn te verdelen in:

- rondzadige doperwten
- gekreuktzadige doperwten, ook wel tuinerwten of kreukerwten genoemd
- kapucijners

Als belangrijkste gebied van herkomst wordt genoemd het oostelijke Middellandse-Zeegebied, Iran, Afghanistan tot in Tibet. In het oude Egypte zijn echter geen erwten gevonden, maar wel in de omgeving van het oude Troje. Voor het begin van de christelijke jaartelling zou de erwt al in Griekenland en Italië zijn ingevoerd. Ook in ons land is de erwt reeds lang bekend, In het beeldhouwwerk van de Sint Janskerk te 's-Hertogenbosch is een man afgebeeld die een pot met erwten omschopt. De overlevering zegt dat dit kunstwerk in de 15^e eeuw is gemaakt.

Aangenomen wordt, dat de cultuurerwten door mutatie zijn ontstaan uit de wilde erwt (*Pisum sativum* var. *elatius*). Het is een eenjarig, kruidachtig gewas met een opgaande groeiwijze. De plant vormt een penwortel met stevige zijwortels. Ongeveer 80% van de wortels bevindt zich in de bovenste 20 cm van de bodem. Kenmerkend voor het wortelstelsel van peulvruchten is de vorming van wortelknolletjes door de wortelknolbacteriën. De stengel van de plant is dun, hol, onduidelijk vierkantig, kaal en vaak blauwachtig berijpt. De lengte van de hoofdstengel varieert – afhankelijk van het ras - van 15 tot meer dan 200 cm. Naast de hoofdstengel vormen zich, al naar gelang ras en/of plantafstand, één of enkele zijstengels, die ook peulen kunnen voortbrengen. Er zijn grote verschillen in stevigheid van de stengel. Bij de teelt onderscheidt men zgn. kortstrorassen (stamerwten) en langstrorassen (rijserwten). Kortstrorassen vertakken eerder en sterker dan langstrorassen. De bloei wordt beïnvloed door temperatuur en daglengte; erwten zijn voornamelijk langedagplanten. De Nederlandse rassen zijn daglengteneutraal.

Bron: Doperwt, Peul en Kapucijner, Mededeling Nr. 30 Uitgave van het Sprenger Instituut, Haagsteeg 6, Wageningen (juni 1984).

Rassen

Alderman

A late, tall, large-podded variety. The plants are straight, about 5 feet high, and produce dark-green, long, pointed pods. The peas are large at table stage; when dry peas are square to flat, wrinkled, and green to yellow.

ADAPTABILITY AND USE

The Alderman variety is too late for extensive use for the South. It is mainly a home-garden variety but has sometimes been used for market gardening. The long vines are a disadvantage for market garden purposes, except in the districts where trellises are used. The thickness of the pod wall and the dark green color of the pods make a good trucking pea of the Alderman when supports can be given.

SEASON

For the United States, a late variety. Planted at Sturgeon Bay, Wis., early in May, it reached table stage in 76 days.

PLANT

Stem heavy, 7 mm in diameter ; straight, unbranched, comprising 25 nodes, bearing pods at nodes 16 to 23, inclusive. Height 140 to 150 cm (55 to 59 inches). Average internode 5.8 cm. Longest internode 11.5 cm (4/2 inches).

LEAVES

Leaves medium green (21 G 7, a little yellow), with 1 pair of leaflets up to node 13 or 14. Leaves with 2 pairs leaflets and 3 pairs side tendrils. At the fifteenth node the rachis is 17 cm long. The leaflets are ovate, obtuse at the tip, with smooth margins. The first pair of leaflets are about 53 mm long by 47 mm broad; the second pair are 83 percent as long by 80 percent as broad. They are slightly marbled. Stipules are wavy, acute at the tip, and at the fifteenth node measure approximately 66 mm long by 61 mm broad. The lobe extends 32 percent of the length of the stipule below its attachment and is dentate in margin. The stipules are abundantly marbled.

BLOSSOMS

Blossoms are drooping, carried 1 or 2 on the peduncle, which is 7.5 cm (3 inches) long. The standard is 30 mm long by 40 mm broad; the wings are 26 mm (1 inch) by 20 mm (three-fourths inch); the keel is 16 mm (five eighths inch) long.

PODS

The pods are medium green (20 K 5) and about 10.5 cm long by 18 mm (three fourths inch) broad. They are straight, pointed, with a small tip. The mature peduncles measure 4 to 9 cm. The pods are round in cross section and contain 7 to 10 ovules, ripening 5 to 9 seeds.

PEAS

Peas at table stage measure 13 by 11 by 10 mm. When dry they are square to flat, wrinkled, and green to yellow. There are about 310 peas per 100 g.

HISTORY

Alderman was originated by Thomas Laxton, of Bedford, England, and was introduced by him in 1892. It was produced by crossing two unnamed seedlings. It has almost displaced Telephone in the United States. It is often sold as Dark-Podded Telephone but probably more often simply as Telephone, with no apologies

Bron: Descriptions of Types of Principal American Varieties of Garden Peas, Shoemaker, D.N. and Delwiche, E.J., USDA Miscellaneous Publication No. 170, March, 1934.

Blauwschok (Blauwschokkers, Ezetha's Krombek Blauwschok)

Rijserwt, midden vroeg. Wordt vrij veel als doperwt gebruikt.

Lang, fors gewas. Overwegend éénpeuldig, peulen blauwviolet, 8-9 cm lang met 8-9 erwtten, peul spits. Produktief. Het rijpe zaad is groot, iets plat cilindrisch, gekreukt, bleekbruin met witte navel en heeft als capucijner een goede consumptiekwaliteit. Matig gevoelig voor nachtvorst, vatbaar voor topvergeling, resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

Bron: Rassenlijst voor groentegewassen, 1966.

Boerengrauw (Schapengrauw)

Boerengrauw, in Utrecht verbouwde voedererwt.

Bron: <https://nl.wikipedia.org>.

Schapengrauw of Kleine grauwe erwten worden in de provincie Utrecht op het veld verbouwd, maar voor mensen-voedsel minder, doch meer voor sommige veesoorten aangewend.

Bron: Van Hall, Neerlands Plantenschat of Landhuishoudkundige Flora, 1854.

Het Boerengrauw, een langstro voererwt met zeer fijn en rondachtig zaad, is praktisch uit de cultuur verdwenen.

Bron: De ontwikkeling van het Nederlandse rassensortiment van erwten en Landbouwstambonen, F. E. Nijdam, 1949, Uit: Jubileumuitgave ter gelegenheid van het tienjarig bestaan der Peulvruchtenstudiecombinatie Wageningen: PSG 1949 pp. 23-37).

Boordevol

Rijserwt, rond. Kweker: Groenteselectiebedrijf Nunhem.

Vrij lang gewas (± 150 cm). Overwegend tweepeulig, peulen krombekachtig, 9-10 cm lang met 7-10 kleine erwten. Productief. Wat vroeger dan de overige rassen in deze groep. Het rijpe zaad is klein, rond, lichtgrijsgroen.

Meestal vatbaar voor Amerikaanse vaatziekte, matig gevoelig voor nachtvorst.

Bron: Rassenlijst voor groentegewassen, 1954.

Champion of England

Wrinkled seeds. Of medium height, very branching; pods produced in pairs; seed green and wrinkled.

Bron: The Vegetable Garden, Vilmorin-Andrieux, 1852.

Fairbeard's Champion of England

Wrinkled when dry. About 5 feet high, and an abundant bearer. Pods long, somewhat curved, slightly flattened, containing seven or eight large peas, sugary when young, and of a bluish color when dry. An early variety of great excellence

Bron: The Gardener's Assistant, Practical and Scientific, Robert Thomson, 1859.

Champion of England was quickly recognised for its outstanding vigour and the tender sweetness of its peas. In 1876 the Journal of Horticulture judged it to be the best variety of garden pea on the market, and its fame spread rapidly as far as Canada and the United States, where its dried seeds sold for five dollars a quart.

Although not as tall as some Victorian varieties Champion of England needs staking, and can grow up to two metres in the two and a half months it takes to reach maturity. Like most varieties with wrinkled seeds it is classed as an early pea, and begins producing a huge number of short, fat pods on numerous side-stems once it grows above 50 cm tall. Unlike many peas it crops well whether the growing conditions are damp or baking hot. One odd feature is that the higher, later pods often contain twice as many peas as the first pods lower down.

Bron: Forgotten Fruits: The stories behind Britain's traditional fruit and vegetables, Ch. Stocks, 2009.

De Gratie (De Grace)

Vroege stampeul. Laag tot ruim 50 cm hoog, vrij stevig, fijn gewas. Overwegend tweepeuldig, peulen recht met spitse top, 6-7 cm lang, lichtgroen. Dient op tijd geplukt te worden omdat zich spoedig een vliezige perkament laag in de peulwand ontwikkelt. Oogst vroeg, tamelijk productief. Het rijpe zaad is rond, zwak gedeukt, geel.

Kan ook op vochthoudende, lichte grond zonder rijst geteeld worden.

Bron: Rassenlijst voor groentegewassen, 1954.

Eminent

Stamerwt, rond, vroeg. Vrij kort (± 50 cm), matig gedrongen, tamelijk stevig gewas. Overwegend éénpeuldig, peulen recht tot iets gebogen met spits toelopende punt, 8-9 cm lang met 7-9 grote erwten. De donkergroene peulen en gedopte erwten lijken veel op die van Kelvedon Wonder, de erwten worden echter spoedig melig en zijn niet zoet. Productief en vroeg. Het rijpe zaad is groot, niet zuiver rond, glad en lichtgroen.

Wordt, evenals Kelvedon Wonder, in Venlo en omgeving gebruikt als voorteelt van augurken. Wordt ook op andere plaatsen geteeld voor vers gebruik.

Gevoelig voor nachtvorst. Vatbaar voor voetziekte en Amerikaanse vaatziekte.

Bron: Rassenlijst voor groentegewassen, 1954.

Gradus

Stamerwt met gerimpelde zaden.

Kruising van Alaska x Duke of Albany. Zaad: groot, onregelmatig, gedeukt, gerimpeld, geelgroen. Groeiwijze: ongeveer 120 cm, fors gewas met brede donkergroene, iets gevlekte bladeren. Peul: 10 cm lang met 8-9 erwten. Oogst: vroeg.

Bron: Rassenlijst voor groentegewassen, 1943.

Grijze Roodbloeiende (Grijze)

Late stampeul. Middelmatic lang, tot ruim 100 cm (doorgaans te hoog als stampeul). Overwegend tweepeuldig, peulen zwak gebogen met stompe top, ± 8 cm lang, normaalgroen. Consumptiekwaliteit goed. Blijft na het koken wat hard (z.g. knappend) en iets rinsig van smaak, hetgeen door vele mensen zeer geapprecieerd wordt.

Oogst laat. Productief. Geschikt voor particulieren.

Het rijpe zaad is rond, glad, gedeukt, blauwgrijs gespikkeld.

Peul is geheel zonder vlies, zodat deze peulen niet precies op tijd geplukt behoeven te worden

Bron: Rassenlijst voor groentegewassen, 1954.

Grote grauwe stam (capucijner)

Grauwe erwt of rozijnerwt.

Zaad: tamelijk groot, plat gedeukt, grijsbruin, wit gespikkeld.

Groeiwijze; ± 80 cm.

Peul: in paren zittend, 6-7 cm lang met ± 5 erwten.

Oogst: laat, productief

Bron: Rassenlijst voor groentegewassen, 1944.

Haarsteegse

Stamerwt met gerimpelde zaden.

Zaad: matig groot, rond, glad, lichtgroen. Groeiwijze: ongeveer 100 cm hoog, tamelijk fijn, ijl, lichtgroen gewas. Peul: 6 cm lang met 6-7 erwten, meest in paren, doch ten dele ook enkel zittend. Oogst: vroeg. Vertoont veel gelijkenis met de Vroege Lentedopper. Bij Den Bosch volvelds voor de fabriek. Voor vers gebruik o.a. geteeld bij Amsterdam en bij Elburg - Harderwijk.

Bron: Rassenlijst voor groentegewassen, 1943.

Harrison's Glory (vroeg)

Kapucijner erwt.

Nutting & Sons. It appears that this early green marrow fat pea was first offered in 1860 or earlier. A bushy (about 3 feet) robust growth habit. Pods, about 16 per stem, are quite straight & flattish, containing 7-8 peas each and of good eating quality. Dried pods remain straight, smooth and are easy shellies. Flowers are a waxy white. Dry seeds are a light olive green mixed with white and slightly dented. No disease seen in my trials. Some claim this is their best tasting variety. 50-60 days.

Bron: <http://mandygreenhouse.com/heirloom-seeds/peas/>.

Hendriks

Vroege rijspeul. Het ras Hendriks is van het Recordtype:

Overwegend tweepeulig, peulen 7-8 cm lang, recht tot zwak gebogen, afgeronde stompe top.

Consumptiekwaliteit goed indien op tijd geoogst wordt. Zodra de peul iets ouder wordt, vormt ze direct een taaie perkamentlaag en kookt dan moeilijk gaar.

Tamelijk grof gewas. Overwegend tweepeulig. Peulen recht tot zwak gebogen met afgerond stompe top, lichtgroen, 7-8 cm lang.

De consumptiekwaliteit is goed, mits op tijd geplukt wordt.

Oogst middelmatig laat.

Productief.

Het rijpe zaad is vrij klein, rond, glad, geel.

Bron: Rassenlijst voor groentegewassen, 1954.

Krombekken (Slierpeul)

Zaad: middelmatig groot, rond, glad, geel. Groeiwijze: 150 cm, fors, bossig, sterk vertakkend gewas, grote donkergroene bladeren. Peul: 10-12 cm. Oogst: laat. Peul heeft een gebogen vorm. Het ras wordt daarom wel "Krombek" genoemd. De Vroege Slier of Juni Sabel wordt ongeveer 100 cm hoog, met grote zeer achte en zoete peulen.

Bron: Rassenlijst voor groentegewassen, 1943.

Kroonerwt

De Kroonerwt of Crown Pea is een bijzonder mooie en bijzonder oude erwtenvariëteit. De Britse variëteit werd al begin 1700 vernoemd!

De erwten hangen allemaal in een trosje bovenaan de plant, wat deze variëteit uniek maakt. Ze wordt best later gezaaid dan de andere erwten, rond april.

Bron: Tuin van toen: <https://sites.google.com/site/tuinventoen/groenterassen/peulgewassen-boon-erwt/erwtenlijst/erwt-kroonerwt>.

Kroonerwt, een rankende groene erwt met grote zaden, kogelrond met groene zaadlobben, kleurloze zaadhuid, witte bloemen.

Bron: Bijdragen tot de kennis van enkele Hollandsche groente-erwten. I., J. J. Paerels, K. Tjebbes, J. C. Th. Uphof, Genetica, januari 1922.

Stro middelmatig kort, forser dan van de Kleine Zeeuwse groene Kokererwt Bloei iets later en de bloemen komen iets minder voor de dag, ze staan meer in eenscherm of kroon aan de toppen der stangels. De zaden zijn groen, langwerpig rond, vol en groter dan van de Kleine Zeeuwse groene Kokererwt.

Bron: Leidraad, geldende bij de Keuring van gewassen op stam (vanwege de Z.L.M.) in 1914, J.A. van de Broek.

'Kroonerwt' of 'Turc' (*Pisum umbellatum* Badh) (*Pisum sativum umbellatum* lin) door Miller ook Rozenerwt genaamd en in Duitschland onder den naam van Büschelerbse bekend, is niet dan eene verscheidenheid van de *Pisum sativum* en welkers bloemen en vrucht kroonsgewijze boven uit den stengel voortkomen en eene fraaije vertooning maken doch niet zoo mild als de gewone dragen. Hiervan bestaan twee verscheidenheden eene met roode en eene met witte bloemen Deze laatste schijnt wel volkomen dezelfde te zijn welke voor eenige jaren onder den naam van Pois Pâquet, Doigt de dame, Lady's finger is aangekondigd en welke krachtige late verscheidenheid door hare schoonheid en de grootte harer schokken aanbevelenswaardig is.

Bron: Groot warmoezeniershandboek, T. F. Uilkens, 1855.

Limburgse Groene Krombek (Helderse Groene Krombek, Groene Rijskrombek)

Zaad: matig groot, rond, groen. Groeiwijze: 100 cm hoog. Peul: 10 cm met 9-10 erwten, krombektype. Oogst: middelvroeg. In Noord-Limburg worden enige plaatselijke rassen geteeld als Horster- en Heldensche Krombek, welke afkomstig zijn uit den Groene Rijskrombek.

Bron: Rassenlijst voor groentegewassen, 1943.

Mechelse krombek (Markt Veroveraar Nak)

Rijserwt, rond, matig laat. Lang gewas (150-200 cm). Overwegend éénpeulig, peulen krombektype, zeer lichtgroen, ± 10 cm lang met 8-10 matig grote erwten. Productief. Het rijpe zaad is vrij groot, rond, glad, lichtgrijsgroen. Gevoelig voor nachtvorst. Vatbaar (?) voor voetziekte, meestal resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

Bron: Rassenlijst voor groentegewassen, 1954.

Mansholt's kortstro (schokkererwt)

De naam van het Engelse ras Harrison's Glory is in ieder geval van meet af aan ten nauwste met de geschiedenis der schokkers in ons land verweven geweest. Het is ook dit ras, dat het fundament vormt van de schokkerveredeling in Nederland. In 1905 werd door R. J. Mansholt onder de naam Mansholt's kortstro schokkererwt een selectie uit Harrison's Glory in de handel gebracht.

Het hoofddoel van de kweekarbeid was geweest een ras, te verkrijgen, dat vrij zou zijn van springers en van planten, die ronde in plaats van kantige zaden voortbrachten. Deze Mansholt's kortstro schokker leverde het materiaal, waaruit Ir C. Koopman de Glory schokker selecteerde, een ras, dat, veel gelijkend op Mansholt's kortstro schokker, deze weldra op zijde streefde. Het werd in 1925 in de handel gebracht en in 1936 afgevoerd van de rassenlijst. Door Koopman was namelijk uit een kruising tussen Mansholt's kortstro schokker en gele krombek, een tuinbouwerwt, een ras verkregen, Zelka genoemd, dat niet alleen de plaats ging innemen van diens ras Glory, doch dat op den duur ook Mansholt's kortstro schokker zou verdringen. Laatstgenoemd ras handhaafde zich nog tot 1943 op de rassenlijst, die sedertdien Zelka als enige schokker vermeldt.

Bron: De ontwikkeling van het Nederlandse rassensortiment van erwten en landbouwstambonen, F. E. Nijdam, Uit: Jubileumuitgave ter gelegenheid van het tienjarig bestaan der Peulvruchtenstudiecombinatie Wageningen: PSG 1949 pp. 23-37, 1949.

Mansholt's kortstro groene (erwt)

Het eerste hier te lande verbouwde kwekersras was de Mansholt's kortstro groene erwt, door J. H. Mansholt als een selectie uit het Zeeuwse landras gewonnen. Met het selecteren werd reeds in 1886 een aanvang gemaakt en het nieuwe ras genoot weldra, nadat het in 1894 in de handel was gebracht, een goede reputatie. Deze was vooral te danken aan het niet optreden van springers, ook uitlopers of vliegers genoemd, vormen met langer stro, die men in het landras steeds tamelijk veelvuldig zag optreden. Uit een enkel bericht over een proefveld in Friesland, waarop Mansholt's kortstro werd vergeleken met het landras uit Zuid-Holland, valt af te leiden, dat beide rassen in voorkomen voor het overige weinig verschil vertoonden. „Tussen deze twee erwten was zeer weinig verschil in het gewas waar te nemen. Het leek een en dezelfde soort te zijn”.

Het oude landras en ook Mansholt's kortstro waren wat langer van stro, dan onze tegenwoordige rassen. De productiviteit bleef ook waarschijnlijk wel een procent of tien beneden die van de beste der latere kweekproducten. Mansholt's kortstro heeft zich niettemin tot 1933 op de rassenlijst kunnen handhaven.

Bron: De ontwikkeling van het Nederlandse rassensortiment van erwten en landbouwstambonen, F. E. Nijdam, Uit: Jubileumuitgave ter gelegenheid van het tienjarig bestaan der Peulvruchtenstudiecombinatie Wageningen: PSG 1949 pp. 23-37, 1949.

Meidoppers (Eerste Vroege Mei, Vroege Mei, Prince Albert)

Rijserwt, gekreukt, vroeg. Matig lang (100-130 cm), tamelijk slap, niet vertakt gewas. Peulen recht of zwak gebogen met recht afgeknotte top, 7,5 tot 8,5 cm lang met 6-8 matig kleine erwten per peul. Vroeg en productief. Het rijpe zaad is matig klein, rond, glad en geel.

Gevoelig voor nachtvorst, vatbaar voor voetziekte en Amerikaanse vaatziekte.

Van Vroege Mei zijn verschillende selecties in omloop, die in eigenschappen, zoals vroegheid, hoogte, tweepeuligheid, lengte en vulling van de peulen, min of meer variëren. In de Venen zijn tuindersselecties

in omloop, meestal onder de naam Vroege Veense, welke zich behalve door grote vroegheid onderscheiden door lange stelen.

Bron: Rassenlijst voor groentegewassen, 1954.

Tall Round or Smooth White-seeded Peas

First and Best, or Prince Albert, Pea. Stem slender, 2 to over 2,5 ft. high, commencing to flower at the fifth or sixth joint, and producing from six to eight tiers of pods ; flowers usually solitary, white, and of medium size ; pods straight, about 2 in. long, somewhat square at the end, each containing from five to seven very round peas, which are slightly green or sometimes salmoncoloured when ripe. A peculiarity of this variety is that the flower, which makes its appearance lowest down on the stem, often withers without expanding, and sometimes, when it does open well, it is not until after the flower at the joint above it has come out.

This variety is the earliest of all the kinds commonly grown in France. In England a sub-variety, named Dillistone's Early, is grown, which is three or four days earlier, but the plant is slenderer and less productive. The present variety is the best for an early crop in the open air.

Bron: The Vegetable Garden, Vilmorin-Andrieux, 1852.

Noord-Hollandse (rozijnerwt)

De Noord-Hollandse rozijnerwten genieten een uitnemende reputatie. De handel rekent het prachtig blanke, rossig bruin gemarmerde zaad, dat bekend is om fijne smaak en goede structuur, tot het beste dat er ter markt kan worden gebracht. In vroeger dagen werd deze erwt als langstro erwt met tweekleurig paarse bloemen verbouwd. Er bestond naast deze donkerbloeiër ook materiaal met een lichtere, vale bloemkleur, doch dit was geen zuivere variëteit. Bleke naast donkere bloemen kwamen voor en men meende wel door het grofste zaad uit te zeven en dit voor de zaai te bezigen, het percentage bleekbloei te kunnen opvoeren. Door Gebr. D. en R. Kool te Andijk werd uit zulk onzuiver materiaal door stamsselectie een zuiver bleekbloeiende vorm verkregen, die als Kool's vroege bleekbloei in de handel werd gebracht en die de plaats van het oude landras ging innemen. Deze bleekbloei heeft op zijn beurt het veld moeten ruimen voor een vorm met nagenoeg witte bloemen, de tegenwoordige Noordhollandse witbloei.

Bron: De ontwikkeling van het Nederlandse rassensortiment van erwten en Landbouwstambonen. F.E. Nijdam, Peulvruchtenstudiecombinatie Wageningen: PSG 1949.

De vorm van de navel is nog van enige betekenis omdat de Noord-Hollandse Rozijnerwt zich door een opvallend brede, zwarte navel onderscheidt:

Zaad groot; sterk gedeukt; met gele zaadlobben, gemarmerde zaadhuid en geplooiden flanken.

Noordhollandse Rozijnerwt: met brede zwarte navel.

Bron: Zaadkenmerken van landbouwerwten en hun betekenis voor de rassenonderscheiding, F.M. van der Vaart, 1954.

Rondo

Doperwt, midden vroeg, groenzadig. Stro wat langer en iets minder stevig dan van Unica. Wat bladrijker en vroeger grond bedekkend. Bloeit opvallender en wat langer. Overwegend tweepeulig, peulen kort met 7 vrij grote erwten. Het rijpe zaad is vrij groot, kogelrond en licht grijsgroen.

Door de geringe vatbaarheid voor voetziekte is de teelt op de westelijke klei sterk toegenomen. Geeft daar gemiddeld de hoogste opbrengsten. Gaf de laatste jaren ook op zandgrond goede resultaten. Op de noordelijke klei- en op dalgrond blijft de opbrengst gemiddeld beneden die van Unica.

Weinig gevoelig voor nachtvorst. Weinig vatbaar voor voetziekte, vatbaar voor Amerikaanse vaatziekte. Kwalitatief minder dan Unica en Servo door meerdere neiging tot legering.

Bron: Rassenlijst voor groentegewassen, 1954.

Ruige, Rapers of Rasperders

Eene zeer late verscheidenheid, milddragende, groote schokken, zes voeten hoog.

Bron: Groot warmoezeniershandboek, T. F. Uilkens, 1855.

Rijserwt, rond, laat. Zeer lang (180 cm en langer), fors gewas. Wordt plaatselijk (Kennemerland) gebruikt als windschut. Het rijpe zaad is groot, rond, geel. Er is ook een Rasper Ruige Groene met ronde, groene zaden. Resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

Bron: Rassenlijst voor groentegewassen, 1954.

Slier(peul)

Zie: Krombekken.

Stam (Kruip)

Vroege stampeul. Laag tot ruim 60 cm hoog, vrij stevig, fijn gewas. Overwegend éénpeulig, peulen zwak tot matig gebogen met spitse top, ± 7' cm lang, normaalgroen, zeer mals, weinig vliezig. Consumptiekwaliteit beter dan van De Grace.

Oogst middentijds, komt na de Grace, draagt lang door, productief, goed volvelds te telen. Het rijpe zaad is rond, matig gedeukt, geel.

Van Stam of Kruip bestaan lagere en hogere, vroegere en latere selecties.

Bron: Rassenlijst voor groentegewassen, 1954.

Venlose Lage

Vroege ronde doperwt. Kort tot vrij kort (30-60 cm), stevig gewas. De in de handel voorkomende selecties variëren in groeihoogte. Overwegend tweepeulig, peulen klein, stomp, met 6 matig grote erwten.

Het rijpe zaad is matig groot, rond, glad en geel. In droge jaren kan op zwaardere kleigronden het stro zo kort blijven, dat machinaal maaien moeilijkheden oplevert. Door een flinke stikstofbemesting kan hieraan tegemoet worden gekomen. Indien het gedurende de bloei koel en voldoende vochtig is, kan de bloei aanzienlijk langer dan normaal doorgaan, met als gevolg veel langer stro en latere rijping. Matig gevoelig voor nachtvorst. Zeer vatbaar voor voetziekte. Enkele selecties zijn resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

De consumptiekwaliteit is goed, bij te laat oogsten komen gele erwten voor.

Bron: Rassenlijst voor groentegewassen, 1954.

Vlijmse krombek

Rijserwt, rond, matig laat, geelzadig. Vrij lang, smaragdgroen gewas (zonder wasbedekking). Overwegend éénpeuldig, peulen krombektype, 9-11 cm lang met 8-10 kleine erwten.

Produktief. Het rijpe zaad is vrij klein, rond, glad en geel. Gevoelig voor nachtvorst, vatbaar voor topvergeling, resistent tegen Amerikaanse vaatziekte.

Bron: Rassenlijst voor groentegewassen, 1966.

Wonder van Amerika

Stamerwt, gekreukt, vroeg. Kort (35-50 cm),- gedrongen stevig gewas. Overwegend tweepeuldig, peul zwak gebogen, 7-8 cm lang met 6-8 matig grote erwten. Wat later dan Kelvedon Wonder. Indien te laat geplukt, wordt de smaak enigszins bitter.

Het rijpe zaad is tamelijk groot, gekreukt, lichtgroen. Minder gevoelig voor nachtvorst dan Kelvedon Wonder, vatbaar voor voetziekte en Amerikaanse vaatziekte.

Bron: Rassenlijst voor groentegewassen, 1954.

William Hurst

Green-seeded Wrinkled Pea. Stems short, irregular, and close jointed; the leaves and stipules small, oblong, rather stiff, of an ash-green colour. Though small, it is a vigorous and sturdy variety. The flowers are small, white, solitary, or in pairs, and start from the eighth joint upwards. The pods are thin, fairly long, much curved, and contain six to eight medium-sized glaucous green and, when ripe, much wrinkled peas. One of the best dwarf sorts for the kitchen-garden as well as the field.

Bron: The Vegetable Garden, Vilmorin-Andrieux, 1852.

Wijker Vale

Kapucijner, landras. Komt vanouds in Noord Holland voor, doch is daar bijna geheel verdrongen doorde productievare Hala. Thans ontstaat er weer iets meer belangstelling voor de Wijker Vale in verband met de betere kwaliteit.

Het stro is zeer lang en slap. Rijpt ongeveer tegelijk met Hala. Het zaad is kleiner van stuk.

Bron: Beschrijvende Rassenlijst voor Landbouwgewassen, 1948.

Zeeuwste kortstro

Aan het einde van de 19'e eeuw werd het erwten assortiment beheerst door slechts een tweetal vormen, namelijk door de kleine Zeeuwse blauwe, ook wel Gewone groene of Zeeuwse kortstro genoemd, en de Kroonerwt, die zich van eerstgenoemde onderscheidde door langer stro en groter zaad. Het eerste hier te lande verbouwde kwekersras was de Mansholt's kortstro groene erwt, door J. H. Mansholt als een selectie uit het Zeeuwse landras gewonnen.

Bron: De ontwikkeling van het Nederlandse rassensortiment van erwten en Landbouwstambonen, F. E. Nijdam, 1949. Uit: Jubileumuitgave ter gelegenheid van het tienjarig bestaan der Peulvruchtenstudiecombinatie Wageningen: PSG 1949 pp. 23-37.

Zelka

Schokker erwt. Kruising Mansholt's schokker x Krombek. 1921 en 1932.

Kweker: Ir C. Koopman, Hoofddorp. Voortkweker en in de handel gebracht door: Centraal Bureau, Rotterdam.

Weinig vatbaar voor de *Fusarium solani* voetziekte, onvatbaar voor de Amerikaanse vaatziekte,

Is een zeer productieve, oogstzekere, iets kleinzadige schokker.

Donkergroen, sterk, vol gewas, met vrij hoge peulaanzetting.

Rijpt vroeg. Valse meeldauw komt soms in vrij sterke mate voor; meer *Ascochyta* dan bij ronde groene erwten. Het zaad is geneigd tot verbleken. Matig gevoelig voor kwade harten.

Bron: Beschrijvende Rassenlijst voor Landbouwgewassen, 1948.